

Huilen in de supermarkt

Leesexemplaar

MICHELLE ZAUNER

HUILEN IN DE SUPERMARKT

EEN MEMOIR

Vertaald door Tine Poesen

P E L C K M A N S

1

Huilen in de H Mart

Sinds de dood van mijn moeder moet ik huilen in de H Mart.

H Mart is een supermarktketen gespecialiseerd in Aziatisch eten. De H staat voor *han ah reum*, een Koreaanse uitdrukking die je grofweg kunt vertalen als ‘een arm vol boodschappen’. H Mart is de plek waar buitenlandse studenten massaal naartoe trekken om het merk instantnoedels te kopen dat hen aan thuis doet denken. Hier kopen Koreaanse gezinnen hun rijstcakes om tteokguk te maken, de soep van rundvlees en rijstcakes die ze eten om het nieuwe jaar in te luiden. Alleen hier kun je gigantische blikken gepelde knoflook vinden, want alleen hier snappen ze echt hoeveel knoflook je nodig hebt voor de gerechten die jouw soort mensen lekker vinden. H Mart is een verademing vergeleken met dat ene ‘wereldkeuken’-gangpad in een doorsnee supermarkt. Hier staan de Goya-bonen en flessen sriracha niet samen op één schap gepropt. De kans is groot dat je me ziet huilen naast de koelkasten vol banchan, omdat ik opeens moest denken aan de smaak van de in soja gemarineerde eieren en de koude radijzensoep van mijn moeder. Of in de diepvriesafdeling met dumplingvellen in mijn handen, terugdenkend aan de vele uren dat mama en ik samen aan de keukentafel het dunne deeg met gehakt en bieslook vulden en opvouwden. Snikkend in de buurt van de houdbare producten, terwijl ik me afvraag of ik me nog wel

Koreaans mag noemen als er niemand meer is die me kan vertellen welk merk zeewier ik moet kopen.

Ik ben opgegroeid in de Verenigde Staten met een witte vader en een Koreaanse moeder, en mijn moeder vormde de connectie met mijn Koreaanse achtergrond. Ze heeft me nooit echt leren koken (de meeste Koreanen doen niet aan hoeveelheden afmeten, ze geven alleen cryptische instructies als: ‘voeg sesamololie toe tot het smaakt zoals je moeder het maakte’), maar ze heeft me wel opgevoed met een uitgesproken Koreaanse eetlust. Dat wil zeggen met een eindeloos respect voor lekker eten en een aanleg voor emotie-eten. We waren heel kieskeurig: kimchi moest precies zuur en pittig genoeg zijn, samgyupsal perfect knapperig; een stoofpot moest loeiheet zijn of we vonden hem niet te eten. Mensen die in het weekend al voor de hele week kookten vonden we bespottelijk. Wij bepaalden de dag zelf pas waar we zin in hadden. Als we drie weken lang elke avond stoofpot met kimchi wilden eten, genoten we er met volle teugen van tot we trek kregen in iets anders. Ons eetpatroon volgde de seizoenen en de feestdagen.

Zodra de dagen warmer werden en de lente in de lucht hing, sleepten we onze campingbrander naar buiten om vers buikspek te grillen op het terras. Op mijn verjaardag aten we miyeokguk – een dikke, voedzame zeewiersoep die vrouwen na hun bevalling krijgen en die Koreanen traditioneel op hun verjaardag eten, ter ere van hun moeder.

Eten was voor mijn moeder een manier om haar liefde te uiten. Hoe kritisch of kil ze soms ook overkwam – er rustte een constante druk op mijn schouders om aan haar

hoge verwachtingen te voldoen – haar liefde was terug te vinden in de lunchpakketten die ze me meegaf en de maaltijden die ze klaarmaakte precies zoals ik ze het lekkerst vond. Ik ken amper een woord Koreaans, maar in de H Mart spreek ik het vloeiend. Ik betast de groenten en het fruit en spreek de namen hardop uit – chamoemeloen, danmuji. Ik vul mijn winkelwagentje met snacks, zolang er maar vertrouwd uitziende cartoonfiguren op de glanzende verpakkingen staan. Er komt een herinnering bij me op aan die keer dat mama me liet zien hoe je van het plastic kaartje in een zakje Jolly Pong een lepel kon maken, maar toen ik het probeerde zat mijn shirt en even later de hele auto onvermijdelijk onder de gepofte rijst met karamel. Ik ga op zoek naar de snacks die zij als kind altijd at. Toen ze me daarover vertelde probeerde ik me mijn moeder als jong meisje voor te stellen. Op dat moment wilde ik alles leuk vinden wat zij vroeger leuk vond, ik wilde één met haar worden.

Mijn verdriet komt in vlagen en vaak is de aanleiding banaal. Ik kan je onbewogen vertellen hoe het haar van mijn moeder uitviel in bad of over de vijf weken dat ik elke nacht in het ziekenhuis heb geslapen, maar als ik in de H Mart een kind zie rondrennen met een zak ppeongtwigi in zijn vuistjes geklemd stort ik helemaal in. Die ronde rijstwafels voeren me meteen terug naar mijn kindertijd, een gelukkigere tijd toen mama er nog was en we na school altijd smulden van die knisperende schijfjes, die we in stukjes scheurden tot we een soort piepschuimballetjes overhielden die smolten als suiker op onze tong.

Ik barst in tranen uit als ik in het foodcourt een Koreaanse grootmoeder noedels met zeevruchten zie eten en de garnalenkopjes en mosselschelpen in het deksel van

haar dochters tinnen rijstkommetje zie gooien. Met haar grijze krulletjes, uitstekende jukbeenderen vol blush – net blozende perzikjes – en verbleekte getatoeëerde wenkbrauwen. Dan vraag ik me af hoe mijn moeder er op haar zeventigste zou hebben uitgezien, of ze uiteindelijk met dezelfde permanent zou eindigen als alle Koreaanse omaatjes, alsof dat kapsel onlosmakelijk is verbonden met de evolutie van ons volk. Ik zie voor me hoe we arm in arm de roltrap naar het foodcourt nemen, haar frêle lichaam tegen het mijne geleund. Allebei helemaal in het zwart, ‘typisch New Yorks’, zou ze zeggen, want haar beeld van New York kwam nog uit de tijd van *Breakfast at Tiffany’s*. Ze zou de leren doorgestikte Chanel-handtas met ruitjespatroon bij zich hebben die ze al haar hele leven wilde, en niet een van de nepversies die ze in de steegjes van Itaewon had gekocht. Haar handen en gezicht zouden een beetje plakkerig zijn van de antirimpelcrèmes. Ze zou die bizarre hoge sneakers met sleehakken dragen die ik afgrijselijk vond. ‘Michelle, in Korea, elke celebrity heeft ze.’ Ze zou de pluïjes van mijn jas plukken en op me vitten – dat ik mijn schouders naar achteren moest trekken, dat ik nieuwe schoenen nodig had, dat ik echt die arganolie moest gebruiken die ze voor me had gekocht – maar we zouden samen zijn.

Eerlijk gezegd voel ik veel woede. Ik ben boos op deze onbekende Koreaanse vrouw, dat zij mag leven en mijn moeder niet, alsof het overleven van deze bejaarde vrouw ook maar iets te maken heeft met mijn verlies. Dat iemand van mijn moeders leeftijd nog steeds een moeder mag hebben. Waarom zit zij hier pittige jjamppongnoedels te slurpen en mijn moeder niet? Dat gevoel is voor anderen waarschijnlijk herkenbaar. Het leven is niet

eerlijk, en soms helpt het gewoon om iemand anders de schuld te geven, hoe onredelijk dat ook is.

Soms geeft mijn verdriet me het gevoel dat ik alleen ben achtergebleven in een kamer zonder deuren. Telkens als ik me herinner dat mijn moeder dood is, lijkt het alsof ik tegen een blinde muur knal. Ik kan niet ontsnappen, er is alleen een hard oppervlak waar ik steeds weer tegenaan loop en dat me herinnert aan de onveranderlijke realiteit dat ik haar nooit meer zal zien.

H Marts vind je meestal in buitenwijken, als een soort tweede centrum van straten met Aziatische winkels en restaurants die altijd eindeloos beter zijn dan in de stad. Dan heb ik het over Koreaanse restaurants die zo veel bijgerechten op tafel zetten dat je eeuwig horizontale Jenga moet spelen met bordjes roergebakken ansjovis, gevulde komkommers en allerlei gepekeld dingen. Heel wat anders dus dan die treurige Aziatische fusientent vlak bij je kantoor, waar ze paprika in hun bibimbap doen en je vernietigend aankijken als je een extra portie van hun verlepte taugé bestelt. Dit is het echte werk.

Onderweg zullen er aanwijzingen zijn dat je de juiste kant op gaat. Tijdens de pelgrimstocht veranderen de letters op de uithangborden op een gegeven moment in symbolen die je misschien wel of misschien niet kunt lezen. Hier wordt mijn rudimentaire kennis Koreaans op de proef gesteld: hoe snel krijg ik de klinkers over mijn lippen? Meer dan zes jaar lang ben ik elke vrijdag naar Hangul Hakkyo geweest, de Koreaanse school, en dit is het enige wat ervan is blijven hangen. Ik kan de bordjes lezen van een kerk, een opticien of een bank. Een paar straten verderop zitten we er middenin. Opeens ben je

in een ander land. Iedereen is Aziatisch en allerlei verschillende dialecten klinken als onzichtbare telefoonkabels door elkaar heen, de enige Engelse woorden zijn HOT POT en LIQUORS, en ze worden bedolven onder een rits symbolen en tekens, met een dansende animetijger of een hotdog ernaast.

In elke grote H Mart vind je een soort foodcourt, een huishoudwinkel en een apotheek. Meestal is er ook een beautyafdeling waar je Koreaanse make-up kunt kopen, en skincareproducten met slakkenslijm of kaviaarolie of een gezichtsmasker dat uitpakt met het ingrediënt 'placenta'. (Wiens placenta? Niemand die het weet.) Vaak is er ook een zogenaamd Franse bakkerij met slappe koffie, bubble tea en een scala aan glanzende gebakjes die er lekkerder uitzien dan ze in werkelijkheid zijn.

Zelf ga ik tegenwoordig elk weekend naar de H Mart in Elkins Park, een stadje ten noordoosten van Philadelphia. Voor de lunch rij ik erheen om boodschappen te doen voor de week en 's avonds maak ik iets klaar met de verse oogst die ik heb binnengehaald. De H Mart in Elkins Park bestaat uit twee verdiepingen: op de benedenverdieping de winkel en daarboven het foodcourt. Daar vind je de meest uiteenlopende eetstalletjes. Een-tje met alleen sushi en daarnaast een kraam met alleen Chinese gerechten. Je vindt er ook traditionele Koreaanse jjiigaes, kokendhete soep die geserveerd wordt in ttukbaegis, typische keramieken kommen, een soort miniketeltjes waarin je soep tien minuten nadat hij is opgediend nog steeds borrelt. Er is ook een stalletje met Koreaans streetfood waar je Koreaanse ramen kunt eten (eigenlijk gewoon instantnoedels met een ei erbij); enorme dampende dumplings gevuld met varkensvlees

en glasnoedels in een dik, sponzig deeg; en tteokbokki: taaie, cilindervormige rijstcakejes in een bouillon met viscakes, rode peper en gochujang, een pikante saus en een van de drie basissauzen die in vrijwel elk Koreaans gerecht wordt gebruikt. Ten slotte is er nog mijn persoonlijke favoriet: Koreaans-Chinese fusion, waar je tangsuyuk kunt vinden – glanzend, zoetzuur oranje varkensvlees – en verder noedelsoep met zeevruchten, gebakken rijst en noedels van zwarte bonen.

Het foodcourt is de ideale plek om mensen te kijken terwijl je zoute, vette jjajangmyeon eet. Die doet me denken aan mijn familie in Korea, van wie de meesten nu dood zijn, want Koreaans-Chinees was altijd het eerste wat mama en ik aten als we na een vlucht van veertien uur in Seoel aankwamen. Twintig minuten nadat mijn tante onze bestelling had doorgebeld, galmde de schelle deurbelversie van 'Für Elise' door de flat en kwam er een man met een helm rechtstreeks van zijn motor met een enorme metalen doos binnen. Hij schoof het deurtje open en haalde grote porties noedels en gefrituurd gepaneerd varkensvlees met een stroperige saus tevoorschijn. Het beslagen plasticfolie over de bakjes stond bol. Dat haalden we eraf, waarna we het heerlijke zwarte, klonterige goedje over de noedels lieten druppelen en de glanzende, doorzichtige oranje saus over het varkensvlees goten. We gingen in kleermakerszit op de koude marmeren vloer zitten, slurpend en over elkaar heen reikend voor een tweede portie. Mijn tantes, mama en oma begonnen honderduit in het Koreaans te praten en ik zat te eten en te luisteren, ook al begreep ik er geen woord van, en af en toe stotte ik mijn moeder aan om te vragen wat ze zeiden.

Ik vraag me af hoeveel mensen in de H Mart hun

familie missen. Hoeveel van hen zijn met hun gedachten bij hun familieleden terwijl ze met hun dienblad naar hun tafeltje lopen? Misschien eten ze wel om zich met hen verbonden te voelen of om hen te gedenken. Wie van de mensen om me heen kon dit jaar niet naar huis vliegen, of de afgelopen tien jaar? Wie van hen moet net als ik mensen missen die voorgoed uit hun leven zijn verdwenen?

Aan een van de tafels zit een groepje jonge Chinese studenten, die waarschijnlijk zonder hun ouders in de Verenigde Staten zijn. Ze hebben er een busrit van bijna een uur voor over om ergens in een buitenwijk in een vreemd land samen soepdumplings te komen eten. Aan een ander tafeltje zitten drie generaties Koreaanse vrouwen drie verschillende soorten stoofpot te eten: dochter, moeder en grootmoeder stoppen zomaar hun lepel in elkaars kom, reiken naar elkaars dienblad en duwen hun armen in elkaars gezicht terwijl ze met hun eetstokjes uit de verschillende bordjes banchan eten. Persoonlijke ruimte is voor hen alle drie een onbekend concept.

Een witte jongen is er samen met zijn familie. Giechelend proberen ze de gerechten op het menu uit te spreken. De zoon legt aan zijn ouders uit wat ze precies hebben besteld. Misschien is hij in Seoel op militaire missie geweest, of heeft hij Engelse les gegeven in het buitenland. Misschien is hij de enige in zijn familie met een paspoort. Misschien is dit wel het moment dat zijn ouders beslissen dat het tijd is om daar verandering in te brengen en zelf de wereld te gaan ontdekken.

Er is een Aziatische jongen die indruk probeert te maken op zijn vriendin door haar een nieuwe wereld aan smaken en texturen te leren kennen. Hij laat haar zien

hoe ze mul naengmyeon eet, een koude noedelsoep die nog lekkerder wordt als je er eerst azijn en pikante mosterd aan toevoegt. Hij vertelt haar hoe zijn ouders naar dit land zijn gekomen, hoe hij altijd toekeek als zijn moeder dit gerecht thuis maakte. Zij gebruikte radijzen in plaats van courgettes. Een oudere man schuifelt naar het tafeltje ernaast met de kip-met-ginseng-pap die hij hier vermoedelijk elke dag komt eten. Rinkelende belletjes kondigen aan dat bestellingen klaar zijn. Achter de toonbanken werken vrouwen met mondkapjes onvermoeibaar verder.

Het is een prachtige, heilige plek. Een cafetaria vol mensen van over de hele wereld in een vreemd land, allemaal met een andere achtergrond. Waar komen ze vandaan en hoever hebben ze gereisd? Waarom zijn ze hier? Om de galangalwortel te zoeken die je in geen enkele Amerikaanse supermarkt vindt en waarmee ze de Indonesische curry kunnen maken waar hun vader zo gek op is? Om rijstcakejes te kopen om Jesa te vieren en de sterfdag van een dierbare te herdenken? Vanwege een plotse trek in tteokbokki op een regenachtige dag, waarop ze weemoedig terugdenken aan die keer dat ze op een heerlijk dronken nacht hun honger stilden in een pojangmacha-tentje in Myeong-dong?

We praten er niet over. Er worden zelfs geen blikken van verstandhouding uitgewisseld. We zitten gewoon zwijgend te lunchen. Maar ik weet dat we hier allemaal om dezelfde reden zijn. We zijn allemaal op zoek naar een stukje van thuis, of een stukje van onszelf. Dat zoeken we in de gerechten die we bestellen en de ingrediënten die we kopen. Daarna scheiden onze wegen weer. We nemen onze buit mee naar onze studentenkamer of onze keuken

in de buitenwijk om het gerecht na te bootsen dat zonder dit tripje nooit gemaakt had kunnen worden. In een gewone supermarkt vind je niet wat wij zoeken. H Mart is waar ons soort mensen samenkomen onder een gerend dak, vol vertrouwen dat we hier iets zullen vinden wat we nergens anders kunnen vinden.

Zelf zit ik in het foodcourt van de H Mart na te denken over het eerste hoofdstuk van het verhaal dat ik wil vertellen over mijn moeder. Naast me zitten een Koreaanse moeder en haar zoon, die geen flauw idee hebben dat ze naast een huilebalk hebben plaatsgenomen. Plichtsgetroouw haalt de jongen bestek van de toonbank en legt het op papieren servetjes voor hen neer. Hij eet gebakken rijst en zijn moeder heeft seolleongtang, een soep van runderbotten. Volgens mij is hij ergens begin twintig, maar zijn moeder geeft nog steeds instructies over hoe hij moet eten, net zoals mijn moeder altijd deed. ‘Doop de ui in de saus.’ ‘Niet te veel gochujang, anders wordt het te zout.’ ‘Waarom eet je niet van die mungbonen?’ Soms ergerde ik me kapot aan haar constante gezeur. Mens, laat me gewoon rustig eten! Maar meestal beseft ik wel dat het voor een Koreaanse vrouw de ultieme uiting van affectie was, en die liefde koesterde ik. Ik zou er alles voor over hebben om die terug te krijgen.

De moeder van de jongen legt stukjes rundvlees van haar lepel op de zijne. Hij is stil en ziet er moe uit en hij praat niet echt met haar. Ik wil tegen hem zeggen dat ik mijn moeder verschrikkelijk mis. Dat hij lief moet zijn voor zijn moeder, dat hij niet mag vergeten dat het leven kwetsbaar is en dat ze elk moment weg kan zijn. Tegen haar wil ik zeggen dat ze naar de dokter moet, om te laten nakijken of er in haar binnenste ook geen kleine tumor woekert.

In vijf jaar tijd ben ik mijn tante én mijn moeder aan kanker verloren. Dus wanneer ik naar de H Mart ga, ben ik niet alleen op jacht naar inktvis en drie bossen lente-uitjes voor één dollar; ik ben op zoek naar herinneringen. Ik verzamel bewijsmateriaal dat de Koreaanse helft van mijn identiteit niet samen met hen is gestorven. H Mart is de brug die me wegleidt van alle pijnlijke herinneringen, van kale hoofden en uitgemergelde lichamen en milligrammen hydrocodon in het logboek. Hier doet alles me denken aan wie ze ooit waren, mooi en levenslustig, terwijl ze giechelend Chang Gu-honingkoekjes als ringen aan hun wiebelende vingers schoven of me lieten zien hoe je een Koreaanse druif uit zijn vel kunt zuigen en de zaadjes moet uitspugen.

2

Huilen doe je later maar

Mijn moeder overleed op 18 oktober 2014, een datum die ik altijd vergeet. Ik weet niet waarom, misschien wil ik me hem niet herinneren of misschien lijkt de exacte datum onbelangrijk na alles wat we hebben doorgemaakt. Ze was zesenvijftig. Ik was vijfentwintig, de leeftijd waarvan mijn moeder me al jaren op het hart had gedrukt dat hij bijzonder zou zijn. Zo oud was mijn moeder namelijk toen ze mijn vader leerde kennen. Het jaar dat ze zijn getrouwd, het jaar waarin ze haar geboorteland, haar moeder en haar twee zussen achterliet, een scharniermoment in haar volwassen leven. Het jaar dat ze het gezin stichtte dat een groot deel van haar identiteit zou worden. Ik had verwacht dat de dingen voor mij dat jaar op hun plek zouden vallen. Het werd het jaar waarin haar leven eindigde en het mijne in duigen viel.

Soms voel ik me schuldig dat ik me niet meer herinner wanneer het precies is gebeurd. Elk najaar moet ik terugscrollen naar de foto's die ik van haar grafsteen heb genomen om te checken welke datum er ook al weer in gebeiteld staat, half verscholen achter de kleurrijke bloemen die ik de afgelopen vijf jaar heb achtergelaten, of ik googel het overlijdensbericht dat ik niet zelf heb geschreven, zodat ik mijn best kan doen om iets te voelen wat nooit helemaal aanvoelt zoals het zou moeten.

Mijn vader is helemaal bezeten van datums. Bij elke aankomende verjaardag, sterfdag, trouwdag of feestdag

begint bij hem onvermijdelijk een soort inwendige klok te tikken. Een week van tevoren wordt hij als vanzelf somber en niet veel later overstelpt hij me met Facebook-berichtjes dat het allemaal zo oneerlijk is, en dat ik nooit zal begrijpen hoe het voelt om je beste vriendin te verliezen. Daarna springt hij weer op zijn brommer om rondjes te rijden op Phuket, waar hij een jaar na haar dood heen is verhuisd, om de leemte op te vullen met warme stranden, spotgoedkope vis en jonge meisjes die het woord ‘grensoverschrijdend’ niet kunnen spellen.

Wat ik daarentegen nooit vergeet, zijn mijn moeders eetgewoontes. Ze was iemand met heel veel ‘vaste bestellingen’. Na een dagje shoppen wilde ze altijd een halve patty melt op roggebread en een portie aardappelwedges delen bij het Terrace Cafe. Ongesuikerde ijsthee dronk ze altijd met een half pakje zoetstof, dat ze naar eigen zeggen nooit ofte nimmer in iets anders zou gebruiken. Bij Olive Garden bestelde ze ‘gloedhete’ minestrone, in plaats van gloeiendhete, met extra bouillon. Bij speciale gelegenheden at ze zes oesters met champagnesaus en ‘gloedhete’ Franse uiensoep van Jake’s in Portland. Ze was waarschijnlijk de enige persoon ter wereld die in de drive-through van McDonald’s doodernstig ‘gloedhete’ friet bestelde. Jjamppong, pittige noedelsoep met zeevruchten, bestelde ze met extra groenten bij Cafe Seoul, dat ze altijd Seoul Cafe noemde, volgens de syntaxis van haar moedertaal. In de winter at ze graag geroosterde kastanjes, hoewel ze er altijd vreselijk winderig van werd. Ze was gek op gezouten pinda’s met light bier. Ze dronk bijna elke dag twee glazen chardonnay, maar

als ze een derde dronk werd ze misselijk. Ze at pikante gepekelde pepertjes bij haar pizza. In Mexicaanse restaurants bestelde ze fijngehakte jalapeños als bijgerecht. Ze bestelde altijd extra sauzen. Ze had een hekel aan koriander, avocado's en paprika's. Ze was allergisch voor selderij. Ze at zelden iets zoets, met uitzondering van af en toe een pot aardbeienijs van Häagen-Dazs, een zak feloranje jelly beans, een paar chocoladetruffels van See rond Kerstmis en een cheesecake met blauwe bessen op haar verjaardag. Ze at zelden een tussendoortje of ontbijt. Ze hield van hartig.

Die dingen weet ik nog goed omdat mijn moeder op die manier liet zien dat ze van je hield: niet met leugentjes om bestwil en massa's complimenten, maar door discreet in de gaten te houden van welk eten je blij werd. Dat onthield ze, en op die manier liet ze je voelen dat je werd gekoesterd en bemind, zonder dat je het zelf in de gaten had. Ze vergat nooit of je graag extra bouillon bij je stoofpot had, of je hield van pikant eten, of je tomaten lustte of niet, of je vis at of niet, of je een grote eetlust had. Ze onthield welke banchan je als eerste opat en de volgende keer dat je op bezoek kwam, kreeg je een overdreven dubbele portie van dat bijgerecht, precies klaargemaakt volgens jouw unieke voorkeuren.

In 1983 vloog mijn vader naar Zuid-Korea naar aanleiding van een advertentie in *The Philadelphia Inquirer* met als enige tekst: 'Kans in het buitenland'. Die kans bleek een trainingsprogramma in Seoel te zijn om auto's te verkopen aan het Amerikaanse leger. Het bedrijf boekte een kamer voor hem in het Naija-hotel, een bezienswaardigheid in de wijk Yongsan-dong, waar mijn moeder als

receptioniste werkte. Naar verluidt was ze de eerste Koreaanse vrouw die hij ooit had ontmoet.

Ze hadden drie maanden verkering en aan het eind van zijn opleiding vroeg mijn vader mijn moeder ten huwelijk. Midden jaren tachtig woonden ze met z'n tweeën in drie verschillende landen, ze verhuisden van Misawa naar Heidelberg en uiteindelijk weer naar Seoel, waar ik geboren ben. Een jaar later bood Ron, de oudere broer van mijn vader, hem een baan aan bij zijn vrachtwagenbedrijf. Een baan met zekerheid, wat zou inhouden dat mijn familie niet elke twee jaar naar de andere kant van de wereld moest verhuizen, en daarom immigrerden we toen ik net een jaar was.

We verhuisden naar Eugene, een kleine universiteitsstad in het noordwesten van de Verenigde Staten, in de staat Oregon. Eugene ligt vlak bij de bron van de Willamette, een rivier die bijna tweehonderdvijftig kilometer naar het noorden stroomt, van de Calapooya Mountains naast de stad tot de monding in de Columbia-rivier. Die rivier baant zich een weg tussen twee bergketens, de Cascade Range in het oosten en de Oregon Coast Range in het westen, en begrenst een vruchtbare vallei waar tienduizenden jaren geleden een reeks overstromingen uit de ijstijd vanaf Lake Missoula naar het zuidwesten stroomden, via het oosten van de staat Washington, die vruchtbare grond en vulkanisch gesteente meevoerden waar de bodemlagen uit zijn opgebouwd, met als resultaat alluviale vlaktes die geschikt zijn voor een grote verscheidenheid aan landbouw.

Het is een groene stad, die zich uitstrekt van de oevers van de rivier tot de ruige heuvels en dennenbossen van centraal Oregon. Het grootste gedeelte van het jaar is het

er mild, druilerig en grijs, maar de zomers zijn schitterend en idyllisch. Het regent er onophoudelijk, en toch heeft niemand in Oregon ooit een paraplu bij zich.

Iedereen in Eugene is trots op de weelde van de regio en lokale, seizoensgebonden en biologische producten waren er al populair voordat het een trend was. Dankzij de zoete wateren hebben vissers het hele jaar door hun handen vol: in het voorjaar vangen ze wilde chinookzalm, in de zomer regenboogforel, en in de riviermondingen vind je altijd zoete krab in overvloed. Elke zaterdag kun je in het centrum biologische groenten en fruit, honing, versgeplukte paddenstoelen en wilde bessen van lokale boeren kopen. De bevolking bestaat voornamelijk uit hippies die zich tegen supermarktketens keren en zweven bij coöperatieve winkels, Birkenstocks, zelfgeweven bandana's die ze op marktjes verkopen en huisgemaakte notenpasta. Mannen heten er Herb en River, vrouwen Forest of Aurora.

Toen ik tien was verhuisden we naar een huis midden in het bos, een kilometer of tien buiten de stad, voorbij de kerstboomkwekerijen en de wandelpaden van Spencer Butte Park. Om het huis heen lag bijna twee hectare land, waar hordes wilde kalkoenen rondzwierven op zoek naar insecten en mijn vader, als hij daar zin in had, naakt het gras kon maaien op zijn zitmaaier, afgeschermd door duizenden naaldbomen en zonder ook maar één buur in de wijde omtrek. Achter het huis was er een open plek waar mijn moeder rododendrons plantte en het gras kort hield. Daarachter ging het land over in glooiende heuvels van stug gras en rode klei. Er was een vijver met modderig water en zacht slib, en salamanders en kikkers om achterna te zitten, te vangen en weer vrij te laten. Overal

woekerden braamstruiken en aan het begin van de zomer, als het nog veilig was om een vuurtje te stoken, maakte mijn vader met een grote snoeischaar nieuwe paden vrij tussen de bomen, om een circuit te maken waar hij met zijn crossmotor kon rijden. Eén keer per maand stak hij de houtstapels die hij had verzameld in brand. Ik mocht de aanstekervloeistof eroverheen gieten en dan stonden we samen zijn werk te bewonderen, terwijl de brandstapels van bijna twee meter in vlammen opgingen.

Ik hield van ons nieuwe huis, maar kreeg er ook een hekel aan. Er waren geen buurtkinderen met wie ik kon spelen, geen winkels of parken op fietsafstand. Ik was geïsoleerd en eenzaam, een enig kind met niemand om tegen te praten of mijn hart bij uit te storten behalve mijn moeder.

Nu ik helemaal alleen was met haar in het bos, had ze opeens tijd en aandacht in overvloed voor me, en ik kwam er al gauw achter dat haar toewijding zowel een voorrecht als iets verstikkends was. Mijn moeder was huisvrouw. Sinds mijn geboorte draaide haar leven om het huishouden, en hoewel ze waakzaam en beschermend was, deed ze niet aan vertroetelen. Ze was met andere woorden geen echte 'mama-mama' en ik was jaloers op mijn vriendjes die dat wel hadden. Een mama-mama is iemand die alles wat haar kind zegt interessant vindt, ook al kan het haar onmogelijk allemaal boeien, die je voor ieder pijntje naar de huisarts sleurt, die dingen zegt als 'ze zijn gewoon jaloers' als iemand je uitlacht, of 'voor mij ben je altijd de mooiste' zelfs als je er niet uitziet, of 'wat mooi!' als je haar goedkope troep geeft voor kerst.

Als ik me bezeerde, begon mijn moeder altijd te schreeuwen. Niet uit wanhoop, maar uit woede. Ik snapte er niks van. Als mijn vriendjes zich bezeerden, namen

hun moeders hen in hun armen en renden linea recta naar de huisarts. Witte mensen gingen altijd naar de huisarts. Maar als ik me bezeerde was mijn moeder ziedend, alsof ik met opzet haar eigendom had beschadigd.

Toen ik een keer in een boom in de voortuin aan het klimmen was, begaf de tak onder mijn voet het. Ik gleed een halve meter naar beneden, haalde de huid van mijn buik open aan de ruwe schors terwijl ik wanhopig naar houvast graaide, en landde bijna twee meter lager op mijn enkel. Daar bleef ik liggen huilen, met een verstuikte enkel, een gescheurd t-shirt en een bloedende, geschaafde buik, maar mijn moeder nam me niet in haar armen en ik werd niet naar een medisch deskundige gebracht. In plaats daarvan liet ze haar toorn als een zwerm kraaien over me neerdalen.

‘HOE VAAK HEEFT MAMMIE GEZEGD NIET KLIMMEN IN BOOM!’

‘Umma, ik denk dat ik mijn enkel heb verstuikt!’ riep ik. ‘Ik denk dat ik naar het ziekenhuis moet!’

Ze boog zich over mijn ineengedoken lichaam heen en gilte onophoudelijk terwijl ik me steeds kleiner maakte tussen de dode bladeren. Ik durf te zweren dat ze me een paar schoppen gaf.

‘Mam, ik bloed! Schreeuw alsjeblieft niet zo!’

‘DIT LITTEKEN HEB JE VOOR ALTIJD! AI-TJAM WEN-IL-IJA?!’

‘Het spijt me, oké? Sorry!’

Ik verontschuldigde me steeds weer, terwijl ik hysterisch huilde. Dikke tranen, hakkeland gejammer. Ik sleepte mezelf op mijn ellebogen naar het huis, klauwde in de dorre bladeren en koude aarde terwijl ik mijn slappe been achter me aan trok.

Ze was keihard. Haar liefde was meedogenloos, van gewapend beton. Een liefde die geen ruimte liet voor enig teken van zwakte. Het was een liefde die het beste met je voorhad en daarbij tien stappen vooruitkeek, en het kon haar niets schelen dat je in de tussentijd crepeerde van de pijn. Als ik pijn had, voelde dat voor haar alsof ze zelf gewond was. Het enige wat je haar kon verwijten, was dat ze té betrokken was. Dat besef ik nu, pas achteraf. Niemand in deze wereld zou ooit zoveel van mij houden als mijn moeder, en daar herinnerde ze me voortdurend aan.

‘Hou op met huilen! Huilen doe je later maar, als je moeder sterft.’

Die gevleugelde woorden werden een klassieker in ons gezin. Mijn moeder heeft nooit bestaande spreekwoorden geleerd, maar schudde er zelf een paar uit haar mouw. ‘Mama is de enige die je de echte waarheid zal vertellen, want mama is de enige die ooit echt van je zal houden.’ Een van mijn vroegste herinneringen is mijn moeder die me leert dat ik altijd ‘tien procent voor mezelf moet bewaren’. Wat ze daarmee bedoelde was dat je je nooit helemaal mocht geven, hoeveel je ook meende van iemand te houden of meende dat diegene van jou hield. Je moest altijd tien procent achter de hand houden, zodat je iets had om op terug te vallen. ‘Zelfs voor papa bewaar ik,’ voegde ze er altijd aan toe.

Mijn moeder probeerde me altijd te kneden tot de perfecte versie van mezelf. Toen ik klein was, kneep ze vaak in mijn neus, omdat ze die te plat vond. Op de basisschool moest ik elke ochtend voor school de spijlen aan het hoofdeinde van mijn bed vasthouden en dan trok ze aan mijn benen, in een poging die uit te rekken, omdat ze

erover inzate dat ik te klein was. Als ik mijn wenkbrauwen fronste, streek ze met haar vingers over mijn voorhoofd en zei dat ik 'geen rimpels moest maken', ik mocht ook niet te breed lachen. Als ik met hangende schouders liep, duwde ze een hand tussen mijn schouderbladen en beval: 'Okkae pjogo!' 'Schouders recht!'

Ze was geobsedeerd door uiterlijke schoonheid en keek uren naar QVC, het homeshoppingkanaal. Telefonisch bestelde ze reinigende crèmes, speciale tandpasta, scrubs van kaviaarolie, serums, hydraterende lotions, toners en antirimpelcrèmes. Ze geloofde net zo rotsvast in QVC-producten als een complotdenker in samenzwerings-theorieën. Als je de werkzaamheid van een product in twijfel trok, schoot ze meteen in de verdediging. Mama was er heilig van overtuigd dat onze tanden vijf tinten lichter werden dankzij Supersmile-tandpasta en dat we tien jaar jonger leken dankzij de driedelige huidverzorgings-set van Dr. Denese's Beautiful Complexion. Haar wastafel was een eiland vol glazen en gekleurde potjes die ze op haar gezicht depte, wreef, streek, smeerde en masseerde, volgens de tiendelige skincarerroutine die ze nauwgezet volgde, inclusief een minuscuul stroomstaafje waarmee ze haar rimpels elektrische schokken toediende. Elke avond hoorde ik als ik door de gang liep het geluid van haar handen die tegen haar wangen klapten en het gezoem van pulserende elektriciteit die zagezegd haar poriën vernauwde terwijl ze het staafje tegen haar huid hield en vervolgens het ene zalfje na het andere aanbracht.

Intussen stapelden de dozen met Proactiv-toners zich op in mijn badkamerkastje; de haartjes van een Clarisonic-reinigingsborstel die nauwelijks werd gebruikt droogden uit. Ik had het geduld niet om de routines te volgen die

mijn moeder me probeerde op te leggen, het was een bron van onenigheid die tijdens mijn puberteit zou escaleren.

Haar perfectie was irritant, haar nauwgezetheid een compleet mysterie. Een kledingstuk dat ze al tien jaar had, kon ze er laten uitzien alsof ze het nog nooit had gedragen. Nooit zat er een pluisje op een jas, een gaatje in een trui of een slijtplek op een lakleren schoen, terwijl ik voortdurend verwijten kreeg omdat ik zelfs mijn meest dierbare bezittingen kapotmaakte of kwijtraakte.

In het huishouden was ze net zo veeleisend, alles was altijd smetteloos schoon. Elke dag stofzuigde ze, en een keer per week moest ik de plinten afstoffen terwijl zij de houten vloeren in de olie zette en met een washandje boende tot hij glansde. Samenwonen met mijn vader en mij was voor haar ongetwijfeld alsof ze samenwoonde met twee uit de kluiten gewassen peuters die erop uit waren om haar volmaakte wereldje te verwoesten. Vaak begon mijn moeder uit het niets een preek af te steken over de rotzooi in huis, en dan staarden wij met z'n tweeën verdoemd voor ons uit omdat we geen flauw idee hadden wat er vies was of op de verkeerde plek lag. Als een van ons iets op het tapijt morste, deed mijn moeder alsof we het in de fik hadden gestoken. Ze slaakte een jammerkreet en spurtte naar de keuken om de tapijtreinigings-sprays van QVC te halen, en dan duwde ze ons opzij uit angst dat we het alleen maar erger zouden maken. Dan bleven we ongemakkelijk naast haar staan drentelen, terwijl we schaapachtig toekeken hoe ze onze misstappen probeerde weg te schrobben en sprayen.

De lat kwam nog hoger te liggen toen mijn moeder allerlei waardevolle, breekbare spullen begon te verzamelen. Elke verzameling kreeg een speciale plek in huis,

waar alles netjes geordend werd uitgesteld: op de boekenplanken in de gang beschilderde miniatuurtheepotjes van Mary Engelbreit; op het dressoir in het halletje porseleinen ballerina's, de twee ontbrekende vingers van die in derde positie herinnerden me dagelijks aan mijn onhandigheid; en op de vensterbanken in de keuken blauw-met-witte Hollandse huisjes gevuld met gin, twee of drie met kurken die er in een dronken bui onzorgvuldig terug op waren geplaatst, wat dan weer een reminder voor mijn vader was. In de glazen kast in de woonkamer stonden kristallen Swarovski-diertjes opgesteld. Elke verjaardag en kerst kwam er weer een nieuwe glinsterende zwaan, schildpad of olifant bij die zijn steentje bijdroeg aan het lichtspectrum dat zich in de vroege ochtend door de woonkamer verspreidde.

Haar regeltjes en verwachtingen waren uitputtend, maar als ik me van haar losmaakte stond ik er alleen voor en moest ik mezelf entertainen. Daarom werd ik als kind constant heen en weer geslingerd tussen twee impulsen: toegeven aan de drang om kattenkwaad uit te halen waarvoor ik een uitbrander zou krijgen of me aan mijn moeder vastklampen en haar wanhopig proberen te behagen.

Als mijn ouders een oppas lieten komen, zette ik mama's beeldjes soms op een dienblad om elk diertje voorzichtig in een sopje in de gootsteen te wassen en met keukenpapier af te drogen. Daarna stofte ik de kast af en poetste het glas met ruitenreiniger, om vervolgens te proberen de beeldjes op de juiste plek terug te zetten, hopen op een blijk van affectie als mijn moeder thuiskwam.

Ik begon dwangmatig schoon te maken als een soort beschermingsmechanisme, dat in werking trad als ik ook

maar enigszins het idee kreeg dat iemand me in de steek liet, een mogelijkheid waar ik me als jong meisje vaak druk om maakte. Ik had afschuwelijke nachtmerries en een intense angst dat mijn ouders zouden sterven. Ik stelde me voor dat er inbrekers kwamen en zag in gruwelijk detail voor me hoe ze werden vermoord. Als ze na een avondje uit pas laat thuishkwamen, was ik ervan overtuigd dat ze een auto-ongeluk hadden gehad. Vaak droomde ik dat mijn vader, die altijd ongeduldig was in het verkeer, een verboden sluiproute nam en zo hun auto van de Ferry Street-brug reed, recht in de rivier, waar ze verdronken omdat ze door de waterdruk het portier niet openkregen.

Omdat onze wekelijkse routine van plumeau en plinten zo'n positieve uitwerking op haar leek te hebben, concludeerde ik dat als mijn moeder thuishkwam in een nog schoner huis, ze zou beloven nooit meer weg te gaan zonder mij. Het was een zielige poging om haar goedkeuring te krijgen. Tijdens een vakantie in Las Vegas lieten mijn ouders me ooit een paar uur alleen in de hotelkamer om te gaan gokken in de casino's. Het enige waar ik me toen mee heb beziggehouden, is de kamer opruimen: ik vouwde de kleren van mijn ouders op en nam stof af met een handdoekje. Ik kon niet wachten tot ze terugkwamen en zagen wat ik had gedaan. Ik zat op mijn veldbedje glunderend naar de deur te kijken, popelend om hun gezicht te zien, ik had geen idee dat het hotelpersoneel de volgende ochtend zou komen schoonmaken. Toen ze terugkwamen en de veranderingen niet opmerkten, troonde ik hen mee door de kamer om precies te laten zien wat ik allemaal had gedaan.

Ik wachtte wanhopig op andere gelegenheden om me te kunnen bewijzen en in mijn zoektocht naar dingen waarmee ik bij haar kon uitpakken kwam ik erachter dat onze gedeelde liefde voor Koreaans eten niet alleen een prima gelegenheid was om onze moeder-dochterband te versterken, het bleek ook een uitstekende, blijvende manier om haar goedkeuring te krijgen. Toen we tijdens een zomervakantie in Seoel naar Noryangjin gingen, drong dat besef pas echt tot me door. Noryangjin is een grote vismarkt waar je vis en schaaldieren uit de glazen bakken van verkopers kunt kiezen om ze vervolgens zoals je zelf wilt kunt laten klaarmaken in de restaurants op de eerste verdieping. Mijn moeder en ik waren er met haar twee zussen, Nami en Eunmi, en ze hadden kilo's zeeoor, sint-jakobsschelpen, zeekomkommer, geelstaarten, octopus en koningskrab uitgekozen om rauw te eten of in pittige bouillons te laten koken.

Boven werden er direct allerlei banchan rond de butaanbrander voor ons stoofpotje gezet. Het eerste gerecht dat vervolgens werd geserveerd was sannakji: levende long arm octopus. Opeens stond er een bord vol grijs-met-witte wriemelende tentakels voor mij op tafel, vers van hun kop gehakt, de zuignappen pulseerden nog. Mama pakte er eentje, haalde hem door de gochujang en de azijn, zoog hem naar binnen en begon te kauwen. Ze keek naar mij en glimlachte toen ze zag dat mijn mond was opengevallen.

‘Proef maar,’ zei ze.

Op gebied van eten was mijn moeder, in tegenstelling tot wat je op grond van haar opvoedingsstijl kon vermoeden, totaal niet streng. Als ik iets niet lekker vond, dwong ze me nooit om het op te eten en ze vond het niet erg als

ik mijn bord niet helemaal leegat. Ze vond dat je moest genieten van eten en dat eten tegen je zin er alleen maar voor zorgde dat je maag werd uitgerekt, wat nog erger was dan blijven eten als je eigenlijk genoeg had. Haar enige regel was dat je alles minstens één keer moest proeven.

Ik wilde haar graag trots maken en indruk maken op mijn tantes, dus ik nam de beweeglijkste tentakel die ik kon vinden tussen mijn eetstokjes, doopte hem in de saus zoals mijn moeder had gedaan en liet hem in mijn mond glijden. Hij had een zilte smaak, scherp en zoet met een pittige hint van de saus, en was ontzettend taai. Ik kauwde de tentakel zo fijn mogelijk voor ik hem doorslikte, bang dat hij zich onderweg aan mijn keelamandelen zou vastzuigen.

‘Goed gedaan, schat!’

‘Aigo jeppeu!’ riepen mijn tantes. Dat is ons mooie meisje!

Mijn familie prees me om mijn moed, waardoor ik glunderde van trots, en op de een of andere manier werd dit een levensbepalend moment voor me. Ik realiseerde me dat ik soms moeite had met me naar mijn moeders wensen te plooiën, maar dat ik wel kon uitblinken in onverschrokkenheid. Ik begon ervan te genieten om volwassenen te verrassen met mijn verfijnde smaak, en mijn onervaren leeftijdsgenoten te laten walgen met wat naar mijn bescheiden mening een van de mooiste geschenken van de natuur was. Op mijn tiende kon ik al in mijn eentje een hele kreeft ontmantelen met mijn blote handen en een notenkraker. Ik was verzot op tartaar, patés, sardientjes, slakken met boter en geroosterde knoflook. Ik proefde rauwe zeeekomkommer, zeeoor en oesters. ’s Avonds roosterde mijn moeder gedroogde inktvis op